

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ
ΨΧ92

Φωτεινή Πολυχρόνη
Ανπλ. Καθηγήτρια
Τμήμα Ψυχολογίας, ΕΚΠΑ

Παλαιότερες αντιλήψεις για τη λήψη απόφασης για ΕΕΑ

- Κατηγορίες ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών
- Παροχή υποστήριξης: **αρχικά** σε άτομα που είχαν προβλήματα εμφανούς οργανικής αιτιολογίας (π.χ. αισθητηριακά ελλείμματα, σύνδρομα, σωματικές αναπηρίες).
Κατηγοριοποίηση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών σε ομάδες: διακριτά χαρακτηριστικά προαποφασισμένα και προδιαγεγραμμένα προγράμματα.

- Έμφαση στη διάγνωση: κλινικό-ιατρικό μοντέλο
- Έμφαση στη χρήση αυστηρά τυποποιημένων τεστ-δοκιμασιών
- Η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας αυτής αμφισβητήθηκε όταν άρχισε να υπάρχει δυσκολία εφαρμογής με λιγότερο «εμφανείς» δυσκολίες.
- Τα κριτήρια για την κατηγοριοποίηση είναι αρκετά ασαφή και εξαρτώνται από τους ορισμούς που μερικές φορές είναι διαφορετικά (βλ. μαθησιακές δυσκολίες)

Νόμος Ειδικής Αγωγής Ν3699/2008

- Στις εκπαιδευτικές υπηρεσίες της ΕΑΕ περιλαμβάνονται η διαφοροδιάγνωση, η διάγνωση, η αξιολόγηση και αποτύπωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, η συστηματική παιδαγωγική παρέμβαση με εξειδικευμένα και κατάλληλα προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά εργαλεία και προγράμματα, τα οποία υλοποιούνται από τα κατά τόπους Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών (ΚΕΔΔΥ) που προβλέπονται στα άρθρα 4 και 12 του παρόντος νόμου και από τις δημόσιες ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες. Η ΕΑΕ περιλαμβάνει σχολικές μονάδες ειδικής εκπαίδευσης με κατάλληλες κτιριολογικές υποδομές, προγράμματα συνεκπαίδευσης, προγράμματα διδασκαλίας στο σπίτι, καθώς και τις αναγκαίες διαγνωστικές, αξιολογικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες.

N3699/2008

- Στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκαταλέγονται ιδίως όσοι παρουσιάζουν νοητική αναπηρία, αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση), αισθητηριακές αναπηρίες ακοής(κωφοί, βαρήκοοι), κινητικές αναπηρίες, χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα, διαταραχές ομιλίας-λόγου, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (φάσμα αυτισμού), ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες.

Σύγχρονες προσεγγίσεις στην αξιολόγηση

- Αλλαγές στο σύστημα εντοπισμού των ΕΕΑ
- Έμφαση στις υπηρεσίες προ της παραπομπής
  - Διασφάλιση των συνθηκών που οδηγούν στην επιτυχία και όχι δράση μετά την αποτυχία
- Πολυδιάστατη αξιολόγηση
- Χρήση συνεχούς αξιολόγησης – όχι αξιολόγηση σε μια χρονική στιγμή
- Σταδιακή μείωση της συχνότητας χρήσης τυποποιημένων τεστ
- Ανάγκη για αύξηση της διδακτικής εγκυρότητας των αποτελεσμάτων των τυποποιημένων δοκιμασιών

Σύγχρονες προσεγγίσεις στην αξιολόγηση

- Ανάγκη συστηματικής διερεύνησης της αλληλεπίδρασης μεταξύ των χαρακτηριστικών του παιδιού και των παραμέτρων του διδακτικού περιβάλλοντος
- Λειτουργία της αξιολόγησης πριν από την παραπομπή του παιδιού σε ειδικούς εκτός σχολείου
- Αυξημένος ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Ιστορικά στοιχεία για την Ψυχολογική Μέτρηση

- Sir Francis Galton- Άγγλος βιολόγος

Hereditary genius: An inquiry into its Laws and Consequences (1869)

- Δημιουργία ανώτερης φυλής με την προσεκτική επιλογή - ευγονική
- Δημιουργία συστοιχίας τεστ για τη μέτρηση των ατομικών διαφορών στις νοητικές ικανότητες
- Χρήση στατιστικών μεθόδων για την ανάλυση των δεδομένων του (μαθητής του ο K. Pearson)

James Cattell

- Αμερικανός ψυχολόγος (διδακτορική διατριβή με τον Wundt)
- Μελέτη των ατομικών διαφορών στους χρόνους αντίδρασης
- Εισαγωγή του όρου «mental test»
- Έμφαση στη δημιουργία αξιόπιστων τεστ
- Επικρίθηκαν τα τεστ για την έλλειψη εγκυρότητας- έλλειψη συστηματικής σχέσης με άλλες ενδείξεις της νοητικής ικανότητας

Alfred Binet

- Γάλλος ψυχολόγος
- Μαζί με τον Simon διορίστηκε υπεύθυνος για τη δημιουργία εξέτασης για τον εντοπισμό που θα είχαν ανάγκη ειδικής εκπαίδευσης
- Κλίμακα Binet-Simon- δημιουργία ομάδας αναφοράς
- Τεστ πολύπλοκων διεργασιών
- Ιδιαίτερα δημοφιλές

Lewis Terman

- Έκδοση της κλίμακας Binet-Simon στις ΗΠΑ, University of Stanford
- Κλίμακα Νοημοσύνης Stanford-Binet (1916)
- Άποψη ότι το τεστ μετρούσε «έμφυτη» νοημοσύνη, χρήση για ανίχνευση των γενετικά κατώτερων (συμφωνία με Galton)
- Άποψη ότι οι κοινωνικές ανεπάρκειες ήταν αποτέλεσμα της κληρονομικής νοητικής ανεπάρκειας.
- Ευγονική: επίδραση σε νόμους για μετανάστευση

Μέτρηση στο 1^ο μισό του 20^{ου} αι.

- Επικέντρωση στην επιλογή (σχολεία, στρατός, είσοδος μεταναστών)
- Έμφαση στην πρόβλεψη εις βάρος της ψυχολογικής ερμηνείας των τεστ
- Ομαδικά τεστ
- Κατασκευή των πιο διαδεδομένων τεστ MMPI, WAIS, Rorschach

Από τη μέτρηση στην ψυχολογική αξιολόγηση

- Η χορήγηση των τεστ αποτελεί μόνο ένα μέρος της διαδικασίας που αποκαλείται «αξιολόγηση»
- Χρήση άλλων τεχνικών: συνέντευξη,
- Αξιολόγηση νέων τομέων: νευροψυχολογική αξιολόγηση, αξιολόγηση της συμπεριφοράς, αξιολόγηση της συναισθηματικής λειτουργίας, ψυχικής υγείας

- **Αξιολόγηση**: κάθε διαδικασία συλλογής πληροφοριών για ένα άτομο
- **Τεστ** = είδος αξιολόγησης

Γνωρίσματα του τεστ

1. Εφαρμογή συγκεκριμένων ή συστηματικών κανονισμών: επιλογή ερωτημάτων, καθορισμός κατάλληλων συνθηκών
2. Βαθμολόγηση των απαντήσεων: ποσοτική ανάλυση των απαντήσεων

Αξιοπιστία

- Θα δώσει το τεστ το ίδιο αποτέλεσμα για ένα άτομο εάν γίνουν δύο ή περισσότερες μετρήσεις; Π.χ. αν το τεστ χορηγηθεί μια άλλη μέρα ή αν κάποιος άλλος ψυχολόγος βαθμολογήσει το τεστ
- Βαθμός στον οποίο η βαθμολογία είναι απαλλαγμένη από σφάλματα μέτρησης που οφείλονται στην επίδραση μη σχετικών παραγόντων
- Πηγές σφαλμάτων;

Αξιοπιστία της αξιολόγησης

- Αποτελέσματα της αξιολόγησης να είναι συνεπή, σταθερά και γενικεύσιμα, σε σχέση με τυχόν επαναλήψεις από κάποιο άλλο πρόσωπο ή σε κάποια άλλη χρονική στιγμή

Πηγές σφαλμάτων

- Μη κατάλληλο περιβάλλον
- Μη κατάλληλες οδηγίες
- Περιορισμοί στις ερωτήσεις του τεστ
- Σχέση εξεταστή και εξεταζόμενου
- Λάθη στη χρονομέτρηση

Τύποι αξιοπιστίας: επαναληπτικής μέτρησης, παράλληλων τύπων, ημικλάστων, μεταξύ αξιολογητών

Εγκυρότητα

- Το περιεχόμενο του τεστ μετράει αυτό για το οποίο έχει κατασκευαστεί να μετράει
- Είδη εγκυρότητας: φαινομενική, εγκυρότητα περιεχομένου, κριτηρίου, εννοιολογικής κατασκευής
- Ένα τεστ μπορεί να είναι αξιόπιστο αλλά όχι έγκυρο
- Για να είναι έγκυρο ένα τεστ πρέπει να είναι αξιόπιστο

Εγκυρότητα στην αξιολόγηση

- Οργάνωση της αξιολόγησης, έτσι ώστε η μέτρηση και η εξαγωγή συμπερασμάτων να αφορά αποκλειστικά και μόνο τη γνώση ή τη δεξιότητα για την οποία ζητούνται στοιχεία.

Παράγοντες που επηρεάζουν την αξιολόγηση των παιδιών

- Επίδραση του εξεταστή και των περιβαλλοντικών συνθηκών ιδιαίτερα σε παιδιά προσχολικής ηλικίας

Παράγοντες εξεταστή

Ασαφή συμπεράσματα ερευνών

- «Ζεστή» ή «κρύα» διαπροσωπική σχέση
- Προσδοκίες του εξεταστή
- Λεκτική και μη λεκτική βοήθεια στα τεστ
- Σφάλμα που προκύπτει από την επιθυμία του ειδικού να λάβει βοήθεια το παιδί

Άλλοι παράγοντες

- Η φύση του τεστ
- Δραστηριότητες πριν το τεστ
- Ανατροφοδότηση για το τεστ
- Άγχος για την αξιολόγηση

Συστηματικό σφάλμα

- Μη συμπτωματικό σφάλμα
  - Αξιολόγηση του συστηματικού σφάλματος: Ένα τεστ παρουσιάζει πιο ακριβείς μετρήσεις μιας έννοιας σε μια ομάδα ατόμων απ' ό,τι σε μια άλλη.
- Π.χ. ισχυρισμός ότι τα παραδοσιακά τεστ νοημοσύνης δεν μετρούν με ακρίβεια τη νοημοσύνη των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες.
- Μια υψηλή συσχέτιση μεταξύ των τιμών IQ και τιμών για ικανότητα επίλυσης προβλημάτων για λευκά παιδιά ενώ μια χαμηλή συσχέτιση για έγχρωμα παιδιά υποδεικνύει ότι το τεστ μετρά διαφορετικά πράγματα για διαφορετικές ομάδες.

Πρακτικότητα

- Στόχος η άμεση απόκτηση πληροφοριών για τους κατάλληλους τρόπους διδασκαλίας
- Σύνδεση αξιολόγησης με την παρέμβαση (treatment validity)
- Περιορισμός των χρονοβόρων και ψυχοφθόρων για το παιδί αξιολογήσεων

Παράδειγμα 1^ο

- Ένας μαθητής με δυσκολίες στην αναγνωστική αποκωδικοποίηση εξετάζεται διαδοχικά από ψυχολόγο, οφθαλμίατρο και λογοθεραπευτή. Τελικό συμπέρασμα η παραπομπή σε τάξη ένταξης. Δεν υπάρχουν προτάσεις για τον τύπο του προγράμματος.

Παράδειγμα 2^ο

- Ένας μαθητής καλείται να διαβάσει ένα κείμενο που περιέχει μεταφορές και στη συνέχεια να δώσει γραπτές απαντήσεις σε ερωτήσεις που αναφέρονται στα σημεία του κειμένου όπου υπάρχει το συγκεκριμένο σχήμα λόγου. Μέσω της ανάλυσης των γραπτών απαντήσεων επιδιώκεται η αξιολόγηση της ικανότητας του μαθητή να κατανοεί τις μεταφορές

Παράδειγμα 3^ο

- Ένας αξιολογητής πηγαίνει σε ένα τμήμα 20 παιδιών, ζητά 4 εθελοντές και υπαγορεύει στους 2 από αυτούς 5 ρήματα με κατάληξη -ίζω και στους άλλους 2 5 ρήματα σε κατάληξη -ώνω. Με βάση την επίδοση των 4 μαθητών ο εξεταστής αποφαινεται για το επίπεδο της ορθογραφικής ικανότητας του τμήματος.

Χρήση των Τεστ

1. Ταξινόμηση= τοποθέτηση, πιστοποίηση, επιλογή
2. Διάγνωση
3. Θεραπευτική παρέμβαση
4. Έρευνα

The Mental Measurement Yearbook (The Buros Institute of Mental Measurement)

Λήψη απόφασης

- Αδρός διαχωρισμός των παιδιών που χρειάζονται που χρειάζονται όχι εξειδικευμένη αξιολόγηση ή διδακτική στήριξη
- Παραπομπή του παιδιού σε κάποια υπηρεσία
- Προσδιορισμός του θεσμικού πλαισίου εκπαίδευσης ενός παιδιού με ΕΕΑ
- Προγραμματισμός της διδασκαλίας ανά γνωστικό αντικείμενο